

[Finansministeren.]

venu på ca. 850 mill. kr. Til optagelse af nye statslån i udlandet resterer der herefter en lånebemyndigelse på ca. 256 mill. kr.

Udviklingen på de internationale valutamarkeder i begyndelsen af maj i år var karakteriseret af betydelige kapitalbevægelser af kortfristet karakter, således at navnlig DM kom under et stærkt pres. Dette forløb har sin baggrund i flere faktorer, idet både renteforskellen mellem USA og flere europæiske lande, det amerikanske betalingsbalanceunderskud samt den betydelige likviditet, der er til stede i det kortfristede eurodollarmarked, bidrog til at forstærke indstrømmingen af kort kapital navnlig i Tyskland. Som bekendt medførte denne udvikling en suspension af opretholdelsen af paritetskursen for den tyske og hollandske valuta og en revaluering af den schweiziske og østrigske valuta.

Danmark har ikke været direkte berørt af dette forløb, men det er selvk klart, at et land med stor udenrigshandel og deraf følgende finansieringsbehov i udlandet har en udsat position under sådanne internationale valutakriser.

I denne situation har regeringen derfor fundet det mest hensigtsmæssigt at fremsætte forslag om en ny lånebemyndigelse for dermed at skabe fortsat mulighed for gennem optagelse af langfristede statslån i udlandet at styrke valutalikviditeten. Det er dog ikke tanken at forcere optagelsen af lån i udlandet, idet emissionerne som hidtil vil blive tilpasset efter udviklingen på de internationale kapitalmarkeder, og der foreligger ikke aktuelle låneplaner, der nødvendiggør den foreslåede forhøjelse af bemyndigelsen.

Med disse bemærkninger tillader jeg mig at anbefale forslaget til velvillig og hurtig behandling i det høje ting.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om tobaksafgifter*.

En gennemførelse af lovforslaget vil gøre det muligt ved en nedsættelse af cigaretafgiften på gennemsnitlig 0,213 øre pr. stk. at forøge handelsleddenes avance for cigaretter med 0,173 øre pr. stk. til detailhandlerne og 0,04 øre pr. stk. til grossisterne. En sådan forøgelse af avancerne er efter en af

monopoltilsynet afgivet udtalelse i overensstemmelse med, hvad grossister og detailister efter bestemmelserne i § 5 i lov nr. 115 af 2. april 1971 om priser og avancer må anses for berettigede til for at få dækning af omkostningsstigninger.

I slutningen af april forhøjede cigaretfabrikkerne detailprisen for cigaretter med 1/2 øre pr. stk. Den foreslåede nedsættelse af cigaretsatserne vil indebære, at staten giver afkald på den forøgelse af cigaretafgiften, som prisforhøjelsen i april som følge af cigaretafgiftens system resulterede i.

Der bliver herved plads til den nævnte forøgelse af handelsleddenes avance, uden at der sker en yderligere forhøjelse af cigaretprisen.

Jeg har efter det foreliggende fundet det påkrævet, at lovforslaget blev fremsat allerede i indeværende samling, idet jeg overlader til tingets afgørelse, om forslaget kan gennemføres i denne samling.

Lovforslaget indeholder en bestemmelse om, at tidspunktet for lovens ikrafttræden fastsættes af finansministeren. Denne fremgangsmåde er fundet praktisk bl. a. af hensyn til, at cigaretfabrikernes lagre af banderolerede cigaretter, der er oparbejdet med henblik på vareforsyningen i fabriksferien, skal kunne afvikles på en rimelig måde.

Socialministeren (Nathalie Lind): Herved tillader jeg mig for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om dagpenge ved sygdom, tilskadekomst eller fødsel*.

Da jeg sidste år over for folketinget redegjorde for regeringens planer om en dagpengereform, sagde jeg, at det var regeringens hensigt at fremme det nødvendige planlægnings- og lovgivningsarbejde til forberedelse af denne reform mest muligt. Jeg pegede samtidig på, at en så gennemgribende ændring af det gældende — splittede — sikringssystem var en stor og tidkrævende opgave, når den nye ordning både skulle opfylde den ændrede sociale målsætning på området og samtidig skulle kunne fungere på en administrativt rationel måde. Jeg fandt det derfor dengang rigtigst at orientere folketinget om regeringens planer i stedet for at vente, til et lovforslag kunne være fuldt udarbejdet.

Det er klart, at en sådan fremgangsmåde

[Socialministeren.]

indebærer, at der under det videre arbejde kan vise sig problemer, der gør, at planerne må korrigeres på forskellige punkter. Det var imidlertid mit indtryk af den debat, der fulgte efter min redegørelse, at partiernes ordførere fandt fremgangsmåden rigtig, idet man derved fik bedre tid til at overveje reformens hovedlinier.

Det nu foreliggende lovforslags indhold svarer imidlertid i alt væsentligt til indholdet af min redegørelse, og jeg skal derfor i dag nøjes med at ridsse hovedlinierne i lovforslaget op.

Grundlaget for arbejdet med lovforslaget har været socialreformkommissionens 1. betænkning, der dels behandler spørgsmålet om ændringer i den administrative struktur på det sociale område og dels behandler spørgsmålet om en dagpengereform.

Med vedtagelsen i sidste samling af lov om styrelse af sociale og visse sundhedsmæssige anliggender og vedtagelsen af lovforslaget om en almindelig sygesikring, som jeg håber vil ske inden sommerferien, vil en væsentlig del af forslagene i socialreformkommissionens 1. betænkning være gennemført. Med gennemførelsen af disse forslag vil der således være skabt de rammer, inden for hvilke det er muligt at udvikle et socialt system, der kan imødekomme den socialpolitiske målsætning om en samling og forenkling af det sociale system og om forebyggelse og revalidering.

Med vedtagelsen af det her fremsatte lovforslag, hvis gennemførelse vil betyde væsentlige forbedringer på dagpengeområdet, vil den anden centrale del af socialreformkommissionens 1. betænkning være ført ud i livet. Tilbage står så spørgsmålet om etableringen af en social ankeret, som der arbejdes med i socialministeriet. Eftersom det kun er ca. 1½ år siden, at socialreformkommissionen afleverede sin betænkning, synes jeg man må være tilfreds med det tempo, hvorved kommissionens reformforslag er blevet gennemført.

Den målsætning på dagpengeområdet, som lovforslaget giver udtryk for, kan kort sammenfattes i 3 hovedprincipper. Dagpengeordningen bør omfatte hele den erhvervsaktive del af befolkningen. Dagpengene bør ydes efter de samme regler uanset om årsagen til indtægtstab skyldes

sygdom, en ulykke på arbejdspladsen eller fødsel. Ydelserne bør i højere grad, end tilfældet er i dag, svare til den enkeltes mistede indtægt.

Med forslaget om, at den kommende dagpengeordning skal omfatte hele befolkningen, vil en meget væsentlig mangel ved det nuværende sikringssystem være afhjulpet. De forskellige erhvervsgrupperes sikring er i dag højst uensartet — og i mange tilfælde også meget utilstrækkelig. Lønarbejdere er sikret dagpengehjælp fra dagpengeordningen for lønarbejdere. Funktionærer, medhjælpere m. fl. er nok sikret løn under sygdom, men kun til afskedigelse kan finde sted, og en efterfølgende overgang til dagpengehjælp fra lønarbejderordningen er betinget af, at den pågældende er medlem af en anerkendt arbejdsløshedskasse. For de selvstændige erhvervsdrivendes vedkommende er det helt overladt til den enkelte at sikre sig ret til dagpengehjælp i tilfælde af sygdom.

Navnlig i de længerevarende tilfælde vil samfundet i de fleste tilfælde være nødt til at hjælpe de mennesker, der af den ene eller anden grund ikke er sikret dagpengehjælp på anden måde — dvs. efter anden lovgivning, der primært har et andet sigte. Dette er i sig selv utilfredsstillende både socialt og administrativt, men det indebærer også, at hjælpen ofte først ydes, når indtægtstab har medført sociale problemer, som det er dyrere for samfundet at afhjælpe.

For arbejdsgivere, der har ansatte med funktionærstatus, betyder ordningen endvidere en risikoudjævning, idet arbejdsgivere, der udbetaler løn under sygdom, får ret til den ansattes dagpengehjælp. Dette vil især være af betydning for den mindre arbejdsgiver, der beskæftiger en enkelt eller nogle få funktionærer. For lønmodtagerne vil ordningen betyde, at arbejdsgiverens tilskyndelse til at afskedige en ansat, der er syg, bliver mindre. Det er endvidere mit håb, at forslaget vil støtte bestræbelserne for, at flere kan opnå funktionærstatus.

Jeg har også bemærket mig, at man fra arbejdsgiverside har givet udtryk for, at den her foreslåede ordning vil kunne formindske arbejdsgivernes betænkeligheder ved at ansætte ældre funktionærer, hvor der jo er en større risiko for, at der kan opstå længerevarende sygdomstilfælde. Ikke mindst

[Socialministeren.]

på baggrund af de problemer, som denne lønmodtagergruppe i de senere år har haft med at finde ny ansættelse, vil alle her i tinget sikkert være enige med mig i det ønskelige i en sådan virkning.

For de selvstændige vil der være en vis valgfrihed i den foreslåede ordning. Alle selvstændige er omfattet af den obligatoriske ordning ligesom lønmodtagerne, men de får mulighed for at vælge mellem en karenstid på 25 dage og samme karenstid som lønmodtagerne. Grunden til denne valgfrihed er, at mange selvstændige rent faktisk ikke lider noget indtægtstab under korterevarende sygdom, og at det derfor ikke er hensigtsmæssigt at tvinge denne gruppe ind i en forsikring for sådanne tilfælde med det deraf følgende større bidrag. Det forekommer derimod helt rimeligt, at alle selvstændige, når det drejer sig om længerevarende tilfælde, skal deltage i ordningen på lige fod med lønmodtagerne.

Endelig kan jeg da tilføje, at det samtidig er princippet om en alle omfattende ordning, der muliggør den foreslåede meget enkle bidragsopkrævning.

Efter lovforslaget vil der som hidtil blive en adgang til at tegne en frivillig forsikring for personer, der arbejder i hjemmet. I modsætning til i dag vil denne mulighed stå åben for både mænd og kvinder. Hvor stor praktisk betydning dette vil få i de første år, ved jeg ikke, men princippet må være rigtigt.

Da det er hensigten, at det foreliggende lovforslag skal afløse de gældende regler for dagpenge i sygeforsikringsloven, ulykkesforsikringslovgivningen og i lov om børnetilskud og andre familieydelse, vil forslagets vedtagelse også betyde gennemførelsen af princippet om ens regler for dagpengehjælpens størrelse, uanset om indtægtsbortfaldet skyldes sygdom, en arbejdsulykke eller fødsel. Dette er først og fremmest en betydelig forenkling for de sikrede, men indebærer også rent lovmæssigt — og dermed administrativt — en tiltrængt forenkling.

Det tredje hovedprincip i loven jeg nævnte var, at dagpengehjælpens størrelse i højere grad, end tilfældet er i dag skal svare til den mistede indtægt. Set i forhold til de gældende regler for dagpengehjælp efter lønarbejderordningen sker denne tilnærmelse

mellem den mistede indtægt og dagpengehjælpens størrelse dels ved en betydelig forhøjelse af maksimum for dagpengehjælpens størrelse og dels ved en forhøjelse af den procentdel af lønnen, som dagpengehjælpen må udgøre, fra 80 til 90.

Maksimumssatsen for dagpengebeløbet størrelse skal endvidere reguleres efter lønniveauet, og satsen ville — hvis ordningen havde været gennemført fra 1. april i år — have været 101 kr. pr. dag med udbetaling for 5 dage om ugen, der svarer til det normale antal arbejdsdage pr. uge. Satsen svarer til ca. 84 kr. om dagen, hvis der regnes med 6 udbetalingsdage om ugen.

For syge- og barseldagpengene gælder i dag en maksimumssats på 67 kr. 50 øre for forsørgere og 54 kr. for ikke-forsørgere, og dækningen er begrænset til 80 pct. Disse beløb udbetales for 6 dage om ugen. Sammenlignet med de gældende maksimumssatser for syge- og barseldagpenge, der omfatter langt den største del af dagpengetilfældene er der således tale om meget betydelige forbedringer.

Som en naturlig konsekvens af princippet om indtægtsafhængige dagpenge vil enhver skelnen mellem forsørgere og ikke-forsørgere efter lovforslaget blive ophævet.

Efter lovforslaget sættes ventetiden til 3 dagpengedage, og samtidig foreslås de gældende regler om efterbetalingen for karensdagene afskaffet. Bortset fra de uheldige virkninger, som de gældende regler om efterbetaling synes at have, betyder forslaget en forenkling af reglerne til fordel for såvel de sikrede som ordningens administration.

Allerede i min redegørelse sidste sommer gav jeg udtryk for en vis tvivl med hensyn til, om det allerede fra ordningens start ville være forsvarligt helt at ophæve varighedsbegrænsningen for dagpengehjælpen. Efter nærmere overvejelser har jeg ikke fundet det muligt at foreslå en fuldstændig ophævelse på nuværende tidspunkt, men jeg håber, at der vil vise sig mulighed herfor i løbet af de kommende år.

Sidste år pegede jeg endvidere på forslaget i socialreformkommissionens betænkning om at pålægge arbejdsgiveren at udbetale dagpengehjælpen i den første periode af hvert sygdomstilfælde. Jeg sagde også allerede dengang, at en sådan ordning inde-

[Socialministeren.]

bar flere åbenlyse fordele, hvoraf jeg bl. a. nævnede udviklingen henimod fastere ansættelsesformer, de øgede kontrolmuligheder og den væsentlige nedsættelse af det antal dagpengetilfælde, som det offentlige ville blive belastet med.

Der har siden været arbejdet videre med denne tanke i socialministeriet, ligesom forslaget har været drøftet med arbejdsmarkedets parter. Regeringen har ved afvejning af virkningerne af forslaget fundet, at dette bør fremmes, og at arbejdsgiverne bør udrede dagpengehjælpen i de første 10 dagpengedage, dvs. i de første 2 uger efter karenstidens udløb. De fleste dagpengetilfælde vil således først overgå til den offentlige ordning, når sygdommen har været mindst 2½ uge. Regeringen har ment, at en gennemførelse af forslaget kræver, at perioden får en længde af denne størrelse, for at en så gennemgribende nydannelse kan siges at være berettiget.

For arbejdsgiveren med få ansatte vil ordningen naturligvis indebære en risiko for udsving i udgiften til dagpengehjælp. Det er derfor foreslået, at arbejdsgivere, hvis årlige lønudgift ligger under en vis grænse, får adgang til at afgive risikoen for den første del af de ansattes sygdomsperioder mod betaling af et ekstra bidrag til ordningen.

De forbedringer af befolkningens sikring mod indtægtstab som følge af sygdom, arbejdsulykker og fødsel, som vedtagelsen af det foreliggende lovforslag vil medføre, indebærer naturligvis en tilsvarende forøgelse af udgifterne til denne del af vort sociale system. Forbedringerne skønnes således at ville medføre en samlet merudgift på omkring 450 mill. kr. årligt.

Jeg må dog i denne forbindelse gøre opmærksom på, at både de nævnte dagpengesatser og udgiftstallene i bemærkningerne til lovforslaget er baseret på det gældende lønniveau, medens finanslovtallene er baseret på niveauet i 1970. Vil man sammenligne tallene i lovforslaget med disse tal, må man derfor først forhøje de sidstnævnte tal under hensyn til den lønudvikling, der har fundet sted i den mellemliggende periode.

I øvrigt må det tilføjes, at en del af den udgiftsforøgelse, som den foreslåede dagpengeordning indebærer, vil blive modsvaret af besparelser på andre sociale konti, der

i dag belastes med de sociale tilfælde, hvor der ikke kan ydes dagpengehjælp.

Finansieringen af de forøgede udgifter skal efter lovforslaget bæres af arbejdsgiverne og de sikrede selv.

Jeg er klar over, at der ikke ved de netop afsluttede lønforhandlinger er taget højde for øgede bidrag til den gældende dagpengeordning.

Vedtagelsen af det foreliggende lovforslag — og dermed fastlæggelsen af finansieringen — vil imidlertid kunne ske så tidligt, at der kan tages hensyn hertil ved lønforhandlingerne i forbindelse med den næste overenskomst, der skal træde i kraft næsten samtidig med, at dette lovforslag tænkes iværksat.

Det er således forudsat, at arbejdsmarkedets parter er enige med regeringen i, at en forbedring af dagpengeydelsen må prioriteres så højt, at man også er villig til at bære de hermed forbundne merudgifter.

Om ordningens administration vil jeg gerne først gentage, hvad jeg sagde i min redegørelse, nemlig at udvidelsen af personkredsen, den kortere karenstid og den mere individuelle dagpengehjælp alt sammen stiller store krav til ordningens administration.

Jeg har derfor betragtet det som nødvendig forudsætning for den nye ordning, at der opbygges en effektiv administration, der bedst muligt udnytter de i dag foreliggende tekniske muligheder. Det er således planen at opbygge et edb-system, hvor kommunerne via terminaler vil få direkte adgang til de registrerede dagpengerettigheder m.v. Det er i øvrigt hensigten efterhånden også at benytte systemet i forbindelse med andre sociale ordninger. Samtidig skal administrationen imidlertid opbygges på en sådan måde, at den både er forbrugervenlig og i overensstemmelse med den ændrede målsætning på det socialpolitiske område.

Planlægningen af den nye ordningsadministration er foregået i et nært samarbejde mellem socialministeriet, de kommunale organisationer og repræsentanter for sygekasserne, der sidder inde med værdifulde erfaringer fra administrationen af den gældende dagpengeordning. Dette samarbejde har man i hvert fald fra socialministeriets side været meget glad for, og jeg håber det vil fortsætte, til ordningen er kommet godt i gang. I øvrigt deltager ad-

[Socialministeren.]

ministrationsdepartementet, Datacentralen og repræsentanter for de kommunale edb-centraller også i dette arbejde.

Med hensyn til administrationen vil det planlagte edb-system betyde en ny udgiftspost, der imidlertid skal gøre ansættelsen af yderligere personale unødvendig. Betragter man sygekassernes nuværende opgaver og personale under ét, vil der antagelig i kommunerne til sygesikring og dagpenge blive behov for et personale af samme størrelse som det, der i dag er beskæftiget i sygekasserne. Opgaverne vil imidlertid i vidt omfang ændre karakter, idet den nye sygesikringslov vil medføre, at en stor del af den arbejdskraft, der i dag er beskæftiget med rent administrative opgaver i forbindelse med den gældende sygesikringsordning, vil blive frigjort til at gennemføre de sociale forbedringer, der er indeholdt i den her foreslåede dagpengeordning. Man er i socialministeriet opmærksom på, at der i forbindelse med denne omstilling må forventes et betydeligt behov for efteruddannelse.

Med hensyn til den centrale administration overvejer man i socialministeriet den fremtidige administrative struktur på sikringsområdet. Også her vil opgaverne ændre sig væsentligt, men jeg forventer, at det i hvert fald på lidt længere sigt vil være muligt bl. a. ved hjælp af passende uddannelsesforanstaltninger at administrere den nye og mere omfattende dagpengeordning og syge- og ulykkesforsikringen inden for de eksisterende personalerammer.

Den skitserede dagpengeordning bygger på flere punkter på et samarbejde med kildeskattesystemet, det gælder f. eks. fremskaffelsen af indtægtsgrundlaget for dagpengenes størrelse og bidragsopkrævningen hos arbejdsgiverne, der skal ske i forbindelse med redegørelserne om den udbetalte løn og den tilbageholdte skat. På baggrund af de problemer, der har været med kildeskattesystemet, rejser der sig naturligt spørgsmålet, om det er forsvarligt at iværksætte dagpengereformen fra den 1. april 1973. Vi har naturligvis i socialministeriet drøftet disse problemer med kildeskattedirektoratet, og der er udarbejdet en skitse til et samarbejde mellem de to systemer, der dels ikke skulle medføre nogen kritisk belastning af kildeskattesystemet og dels ikke gøre dag-

pengesystemet alt for sårbart over for fejl. Endelig er der dog også næsten 2 år til, at den nye dagpengeordning skal træde i kraft, og man må vel regne med, at en stor del af de nuværende problemer vil være løst inden da. Jeg må da imidlertid også erkende, at så længe vi ikke har set hele kildeskattesystemet i funktion, kan jeg naturligvis ikke garantere, at der ikke kan opstå så store problemer, at det planlagte dagpengesystem ikke vil kunne gennemføres fra den 1. april 1973, men først fra et senere tidspunkt. Jeg kan imidlertid love, at der vil blive gjort, hvad der er muligt, for at ordningen kan træde i kraft som planlagt, men selvfølgelig under forudsætning af, at det kan ske på en forsvarlig måde.

Ved den debat, der fulgte efter min redegørelse i sidste folketingssamling, var det mit indtryk, at de forskellige partiers ordførere ikke alene fandt den valgte fremgangsmåde rigtig, men at man også stort set var enig med regeringen i de hovedlinier, der lå til grund for redegørelsen, og som også ligger til grund for det her fremsatte lovforslag. Det er mit håb, at den positive indstilling til dagpengereformen, der dengang kom til udtryk, stadig er til stede.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg hermed anbefale forslaget til det høje tings velvillige behandling.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministre.

Af *Simonsen* til arbejdsministeren:

„Vil ministeren overveje en lovændring, således at der kan udbetales arbejdsløshedsunderstøttelse på grundlag af en 5 dages uge mod hidtil for 6 dage?“

Skriftlig begrundelse.

5 dages ugen har i de seneste år vundet stadig stigende udbredelse, således at de fleste arbejdsløshedsforsikrede i dag har en 5 dages arbejdsuge.

Men arbejdsløshedsunderstøttelsen udbetales fortsat på grundlag af en 6 dages uge.

Det har medført, at en arbejdsledig, der får anvist nyt arbejde om torsdagen, i virkeligheden får en mindre indtjening, idet han

[Simonsen.]

for resten af ugen modtager to dages løn i stedet for tre dages arbejdsløshedsunderstøttelse. Ved anvísning af nyt arbejde om fredagen får han én dags løn i stedet for to dages understøttelse.

Et sådant forhold er naturligvis urationelt og må formodes at hæmme interessen for at påtage sig nyt arbejde henimod ugens slutning. Det kunne undgås, hvis den ugentlige arbejdsløshedsunderstøttelse blev opdelt på fem dage i stedet for som hidtil på seks dage.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard):

Efter arbejdsløshedslovens § 46 ydes dagpenge for indtil 6 dage om ugen, beregningen af dagpengene sker for 1 uge ad gangen, og udbetalingen sker normalt ugevis bagud. Baggrunden for hr. Simonsens spørgsmål er 5 dages ugens stigende udbredelse. Hr. Simonsen anfører nogle eksempler, der også har været fremme i dagspressen, og som går ud på, at en arbejdsledig ved at påbegynde arbejde f. eks. en torsdag kun vil få 2 dages løn i resten af den pågældende uge, hvis han altså ansættes på 5 dages uge, i stedet for som fortsat ledig at kunne oppebære hele 3 dages understøttelse. Jeg skal hertil bemærke, at allerede i 1959, da en række virksomheder begyndte at indføre 5 dages arbejdsugen, blev der i administrationen af arbejdsløshedsloven indført regler til imødegåelse af de vanskeligheder i henseende til beregningen af dagpenge, som 5 dages ugen gav anledning til.

Efter den seneste lovrevision i fjor og den administrative praksis, der er tilrettelagt efter denne lov, er situationen i dag den, at understøttelsen beregnes i forhold til antallet af ledige timer og ikke efter antallet af ledige dage i den pågældende uge. Herefter er problemet ikke så meget et spørgsmål om at ændre reglerne for arbejdsløshedsunderstøttelse, i denne henseende er de vist gode nok. Spørgsmålet er, om kendskabet til de regler, der gælder, er tilstrækkelig udbredt hos de enkelte kassemedlemmer, så der ikke på grund af misforståelser opstår modvilje mod at påtage sig nyt arbejde henimod ugens slutning.

Den omstændighed, at spørgsmålet først dukker op nu, efter at den nye lov har været i kraft i 1½ års tid, tyder nok mest i retning

af, at arbejdsløshedskassemedlemmerne faktisk er nogenlunde velorienteret om reglerne. Jeg skal imidlertid i den givne anledning drage omsorg for, at arbejdsløshedskasserne anmodes om at være opmærksomme på vigtigheden af, at deres medlemmer er tilstrækkelig orienteret om de gældende, faktisk noget komplicerede regler.

Simonsen: Jeg vil gerne takke arbejdsministeren for svaret og i særdeleshed for, at ministeren vil tage anledning til at gøre arbejdsløshedskasserne opmærksom på vigtigheden af de spørgsmål, vi her diskuterer, for jeg er overbevist om, at der virkelig er et problem. Jeg er ikke helt enig med ministeren i, at problemet løses alene gennem den regel, der findes i arbejdsløshedsforsikringslovgivningen om timelønsprincippet. Hvis man forestiller sig, som jeg har anført i eksemplet, at man bliver tilbudt arbejde en fredag i en uge, kan der for mig at se ikke undgå at opstå problemer for den pågældende. Er man arbejdsløs en hel uge, får man understøttelse i 6 dage ifølge loven. Tager man det arbejde, man får tilbudt, med start en fredag, er det klart, at så kommer timelønsbestemmelsen ind i billedet, og der er intet problem. Men jeg tror ikke, man kan se bort fra, at der må opstå overvejelser i retning af, at man, såfremt man påtager sig et arbejde på en fredag, vil miste en vis form for understøttelse. Går man hele ugen ud, får man for de 6 dage. Timelønsbestemmelsen må efter min mening bygge på de 6 dage. Jeg mener altså, til trods for ministerens svar her, at der stadig væk ligger et problem tilbage, som der er anledning til at overveje. Jeg er selv stødt på en række praktiske eksempler i så henseende, hvor der i virkeligheden har været problemer, så derfor vil jeg henstille til ministeren at overveje spørgsmålet endnu en gang.

Arbejdsministeren (Lauge Dahlgaard): Arbejdsløshedskasserne administrerer disse bestemmelser ved anvendelse af et ret fyldigt skemamateriale, der for de enkelte kasser og for de enkelte dagpengesatser angiver, hvor meget den pågældende arbejdsløse har til gode, alt efter hvor mange timer i løbet af ugen han har været ledig, altså hvor mange timer, ikke hvor mange dage.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Lene Bro* til handelsministeren:

„Hvornår agter ministeren at indføre faste krav til sødygtighed, sikkerhedsudstyr m. v. for joller og andre mindre lystfartøjer?“

Lene Bro: Lystsejladens er i rivende udvikling, mange mennesker ombytter nu det, der før var den store interesse, nemlig sommerhuset, med sommerhuse på havet. Men hvert år omkommer mennesker under lystsejladens især med mindre både, og foruden de menneskelige lidelser, som forårsages herved, koster redningsaktionerne samfundet store, store summer. En meget stor del af disse ulykker kunne undgås, hvis der stilledes de nødvendige krav til småbådenes sødygtighed og sikkerhedsudstyr. Det er let nok at undskylde mangelen på godkendelseskrav med en henvisning til, at ulykkerne skyldes menneskelige fejl. Det er blot ikke umiddelbart muligt at sikre, at enhver, der køber en jolle eller en lystbåd, har mulighed for at kontrollere dens kvalitet eller evne til at afværge ulykker, der rammer både med ringe sødygtighed. Der findes ganske vist duelighedsprøver, men de er på frivillig basis.

Derfor mener jeg, at det er samfundets pligt at fastsætte krav til kvaliteten af de både, der fabrikeres og sælges. Dansk Varedeklarations-Nævn har udarbejdet normer for godkendelse af joller under 5 m i forskellige materialer. Disse normer og tanken om varedeklaration har ikke vundet gehør hos danske bådforhandlere, men ville være af meget stor betydning for brugerne.

Der findes forskellige bekendtgørelser, og i bekendtgørelse nr. 173 af 21. maj 1965 om forskrifter for skibes bygning og udstyr m. v. står der om lystfartøjer kun, at er skibet forsynet med lystfartøjscertifikat af enten skibsregistret eller havnemyndighederne, gælder § 45 om lænseordning og § 46 om udsyn, ror m. v., m. v. Der findes en masse paragraffer og en masse skrivelser og betænkninger, men alle sammen drejer sig om skibe, der er over 20 t.

Om sikkerheden på søsportsområdet hedder det bl. a. i en artikel i tidsskriftet *Motor* nr. 9 1971, side 39:

„Der er sidste år gjort anstrengelser for dannelsen af en brancheforening, og handelsministeriet har oprettet søsportens

sikkerhedsråd, men ingen af disse organer ser ud til at fungere med hverken større glød eller effekt. Måske er forklaringen, at brancheforeningen består af medlemmer, som skal sælge både, og så længe de kan det, er alt åbenbart godt . . . Søsportens sikkerhedsråd synes hverken at have bemanding eller penge til større initiativ. Der står vi så.“

Inden en ny sommer med et øget antal småbåde og et øget antal meningsløse drukneulykker mener jeg, at handelsministeren bør etablere faste kvalitetskrav og fornøden kontrol.

Handelsministeren (Knud Thomsen): De ulykker, der sker i forbindelse med den stigende anvendelse af fritidsbåde, er overordentlig beklagelige og giver naturligvis anledning til overvejelser i handelsministeriet. Allerede for nogle år siden havde jeg i anledning af en tragisk drukneulykke lejlighed til her i tinget at redegøre for disse problemer, og det, jeg dengang fremhævede, var, at det, som i høj grad tiltrængtes, var propaganda og oplysningsvirksomhed, sådan som den udøves af søsportens sikkerhedsråd, som blev nedsat i 1967. Jeg nævnte også dengang, at vi havde haft visse overvejelser i handelsministeriet om indførelse af tvungen typegodkendelse af fritidsbåde, men vi stødte på og støder stadig væk på den vanskelighed, at en sådan ordning vil kræve en meget stor administration.

Søsportens sikkerhedsråd arbejder med megen glød, og det er mit indtryk, at det i høj grad har haft sin nytte med den oplysningsvirksomhed, der her udøves. Erfaringen synes nemlig at vise, at ulykkernes årsag i langt de fleste tilfælde er at søge i mangel på kendskab til de forsigtighedsregler, der skal træffes, når man begiver sig ud på havet i et mindre fartøj, herunder manglende kendskab til sejladens og behandling af fartøjer. Jeg tror derfor først og fremmest på et intensiveret propagandearbejde, og jeg bestyrkes i denne tro af, at der synes at være sket en kendelig nedgang i antallet af søsportsulykker med dødelig udgang i de seneste år, uanset den meget store stigning i antallet af fritidsbåde. Jeg tror altså, at dette står i forbindelse med den kendsgerning, at søsportens udøvere er blevet mere sikkerhedsbevidste. Det medfører bl. a., at

[Handelsministeren.]

det nu for de fleste er blevet en selvfølge at benytte redningsveste eller svømmeveste under sejlads. Salget af redningsveste er i de senere år, hvad der er yderst glædeligt, steget meget betydeligt.

Spørgsmålet er i virkeligheden særdeles vanskeligt. Man kan jo altid gå den vej at indføre en tvungen typegodkendelse. Men den kan stort set kun omfatte danske fabrikker og medfører allerede dér en ikke ubetydelig administration. Så er der importen. Hvem skal udføre kontrollen, de handlende?

Så er der det tredje forhold, at der sker en ikke helt ringe, skal vi sige personlig indførsel af disse små, lette både. Man kan have dem med oven på sin bil eller på anden måde få dem transporteret fra udlandet. Og så er der endelig det fjerde, at der er et meget stort selvbyggeri af disse både, som man næsten ikke kan tænke sig at man kan kontrollere inden for administrativt overkommelige rammer.

Men selv om alt dette kunne gøres, kommer der en ting til. Hvis vi sammenligner med bilerne, hvor man jo har typegodkendelse, er der det forhold, at biler senere kommer til syn ved ejerskifte o. lign., men jeg tror ikke rigtig på, at den tvungne typegodkendelse, vanskelig som den ville være at gennemføre, ville være noget værd uden et senere vedligeholdelseeftersyn, og det er næsten administrativt uoverkommeligt inden for dette uhyre udbredte område.

Nu er det jo ofte meget uklart, hvad der er årsag til en ulykke. Om det er menneskelige fejl, eller det er materialefejl, men jeg ville skønne med forsigtighed, at 80-90 pct. skyldes menneskelige faktorer; man begiver sig til søs uden at have noget som helst kendskab til, hvad man i grunden gør, og måske 10 pct., allerhøjst 20 pct., skyldes materialefejl. Derfor tror jeg altså, at man med samfundsmæssig størst fordel anvender de beskedne midler, som handelsministeriet er i stand til at anvende på søsportens sikkerhedsråd inden for det oplysende arbejde,

hvor man altså sigter mod det, der har været årsag til skønsmæssigt 80-90 pct. af ulykkerne, og ikke opbygger et meget stort administrativt apparat, der sigter på det, som skønsmæssigt er anledning til 10-20 pct. af ulykkerne.

Lene Bro: Jeg takker for handelsministerens store udredning af problemerne, og jeg forstår også på handelsministeren, at vi er fuldstændig enige. Dette er et stort problem, og jeg mener ikke, at man kan være tilfreds med at få at vide, at der skal for stor administration til at redde så mange mennesker. Handelsministeren har fuldstændig ret, når han påstår, at der bliver solgt mange flere redningsveste. Det gør der, fordi der bliver solgt så mange flere både, at vi i øjeblikket rundt omkring i kommunerne kæmper for at få plads til dem. Altså ville det ikke være særlig svært administrativt også her at føre en vis kontrol.

Jeg giver også handelsministeren fuldstændig ret i, at vi skal have penge til oplysning om søsporten, det er klart, men det er ministerens opgave at sørge for, at der kommer penge nok, så har vi måske en mulighed. Og hvis vi så også kunne få duelighedsprøven gjort obligatorisk, var vi måske endnu bedre kørende inden for sejlporten.

Handelsministeren (Knud Thomsen): Jeg skal kun til slut svare, at vi stadig i handelsministeriet følger den herskende tilstand på dette område, og at vi på ingen måde har slået os til tåls med tingenes tilstand. Vi har ud over oplysningsvirksomheden, som har vor sympati, medens vi jo ikke har store pengemidler at have den i, til stadighed for øje, om det skulle være muligt at træffe yderligere foranstaltninger. Det er naturligvis plasticbådene, vi her har i tankerne, og vi forsøger, om der skulle kunne findes en løsning, der kunne anses for at være hensigtsmæssig og samtidig praktisk gennemførlig. I det øjeblik den skulle foreligge, ville jeg meget gerne iværksætte den.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Valbak* til undervisningsministeren:

„Finder ministeren det rimeligt, at et fagråd skal kunne underkende det af rådet nedsatte sagkyndige bedømmelsesudvalgs enige indstilling om en doktorafhandlings forkastelse eller antagelse til forsvar?“

Skriftlig begrundelse.

Det principielle spørgsmål har sin konkrete baggrund i en sag, som for tiden verserer ved et af vore universiteter. Et fagråd har på basis af en i rådet foretagen afstemning, hvor stemmerne efter det for mig oplyste stod lige, foreløbig underkendt det enige bedømmelsesudvalgs indstilling vedrørende en afhandlings kvalitet.

Universitetet fortolker nemlig styrelsesloven derhen, at afgørelsen af, om en afhandling skal antages eller forkastes, ligger hos fagrådet, hvis enkelte medlemmer derfor må foretage en selvstændig vurdering af indsendte afhandlinger, hvad enten de har indsigt i emnet eller ej.

Heroverfor står Dansk Magisterforenings opfattelse. Herefter skal fagrådene ikke kunne omstøde en enig indstilling fra de sagkyndige udvalg. De sagkyndige har nemlig bedømt disputatsen. Fagrådets opgave er alene at vurdere bedømmelsesudvalgets indstilling, det vil sige, om indstillingen er klar, om den er underbygget, og om den i øvrigt opfylder andre formelle krav.

Jeg henviser i øvrigt til en artikel i Magisterbladet den 5. maj.

Hvis magisterforeningens fortolkning anses for lovmedholdelig, løser forslaget efter mit skøn det rejste problem på en tilfredsstillende måde.

Valbak: Mit spørgsmål handler ikke om en sociolog, hvis afhandlingsproblemer blev meget omtalt i sidste uge. Spørgsmålet drejer sig om universitetsstyrelseslovens fortolkning. Sociologen er bare ét blandt vistnok, efter hvad jeg har hørt, flere eksempler på, at lovens § 7, stk. 7, giver anledning til helt forskellige fortolkning. Jeg henviser til min skriftlige begrundelse. Det kræver næppe yderligere motivering, når jeg fastslår, at den forskellige fortolkning vil give anledning til adskillige bataljer på universi-

teterne, hvis vi ikke og helst meget snart får en bekendtgørelse, som fjerner enhver fortolkningstvivil.

Min egen mening har jeg tilkendegivet i den skriftlige begrundelse, eller rettere: hvad jeg synes ville være en tilfredsstillende fortolkning. For det må nok erkendes, at man kan komme i fortolkningstvivil, hvis man alene ser på lovteksten og sammenholder den med det oprindelige forslag, og jeg synes jo nok, at tvivlen med rimelighed kan vejres bort igen, når man kaster blikket på et enigt folketingsudvalgs bemærkninger til paragraffen i betænkningen.

Jeg förfølger to formål med mit spørgsmål. Det ene er at bidrage til at få fjernet fortolkningstvivil på et konkret punkt, og det andet, ja, det er bredere politisk: styrelsesloven er en lov, som rimeligt anvendt kan blive et værktøj til at fremme en demokratiseringsproces på universiteterne, og loven giver en ramme omkring et samarbejde mellem studerende og lærere, som gerne skulle udvikles mest muligt. Dette samarbejde er af politisk natur. Vi er ude i en samarbejdsbelastende parodi, hvis politisk sammen-satte organer skal træffe den faglige del af afgørelsen af sager, der ifølge deres natur kræver den fagkyndige kompetence.

Undervisningsministeren (Helge Larsen): Fakultets- eller fagråd optræder med beslutende myndighed tre gange i løbet af behandlingen af en doktorgradssag: når det sagkyndige bedømmelsesudvalg nedsættes, når dets indstilling foreligger, og når doktorgraden konfereres efter det mundtlige forsvar. Fakultets- eller fagrådet gennemgår ved nedsættelsen af bedømmelsesudvalget afhandlingen grundigt for at bestemme, hvilke fagkyndige der skal indtræde som medlemmer af bedømmelsesudvalget, og heraf følger, at rådet skylder det udvalg, det selv har nedsat, stor tillid.

Når bedømmelsesudvalget har afgivet sin indstilling om antagelse eller forkastelse af afhandlingen, er det principielt indstillingen og ikke afhandlingen, der skal vurderes. Af hensyn til stk. 2 i hr. Valbaks skriftlige begrundelse for spørgsmålet må jeg gøre opmærksom på, at Københavns universitet har samme opfattelse som den her nævnte og altså ikke den, at fakultets- eller fag-

[Undervisningsministeren.]

rådernes enkelte medlemmer skal foretage en vurdering af afhandlingen. Ved selve konfereringen af doktorgraden efter det mundtlige forsvar er beslutningen i fakultets- eller fagråd af overvejende formel karakter. De her nævnte regler er i overensstemmelse med styrelseslovens § 7, stk. 7, hvori det bestemmes, at fakultets- eller fagrådet har besluttende myndighed i sager af denne art.

Jeg vil her minde om, at det oprindelige forslag til lov om universiteternes styrelse indeholdt en anden formulering af den nævnte bestemmelse, hvorefter der under hvert fakultets- eller fagråd skulle nedsættes et stående sagkyndigt udvalg, der løbende skulle nedsætte bedømmelsesudvalg i forbindelse med besættelse af professorater og bedømmelse af doktorafhandlinger og derefter træffe beslutning på grundlag af indstillingerne. Forslaget blev kritiseret ikke blot af de studerende, men også af amanuenserne, og under udvalgsbehandlingen tilsluttede jeg mig den formulering, som står i loven. Udvalget sagde i sin betænkning som begrundelse for ændringen, at den fornødne garanti for en kvalificeret vurdering måtte ligge i det fagkyndige bedømmelsesudvalgs arbejde. Det er altså klart tilkendegivet, at der skal ske en kvalificeret vurdering. Studerende kan ikke sidde i fagkyndige bedømmelsesudvalg, men de deltager sammen med lærerrepræsentanterne i behandlingen i fakultetsrådet eller fagrådet af sammensætningen af bedømmelsesudvalget og af indstillingen fra udvalget.

I betragtning af, at reglerne om erhvervelse af doktorgraden har været drøftet gennem 13-14 år med henblik på en revision, og i betragtning af, at universiteterne nu har fået en styrelseslov, må tiden være inde til at få bestemmelserne om doktorgradens erhvervelse præciseret, således at der fortsat kan være tillid til og tryghed ved universiteternes behandling af indleverede afhandlinger. Jeg mener, at man bør tilstræbe en bestemmelse om, at en enstemmig indstilling ikke kan forkastes af fakultets- eller fagråd. Det vil formentlig også være rigtigt at give regler om fakultets- eller fagråds beføjelse til eventuelt under bedømmelsen at tage bedømmelsesudvalgets sammensætning op

til revision og omvendt om bedømmelsesudvalgenes mulighed for under arbejdet at begære sammensætningen ændret samt regler om behandling af indstillinger, der ikke er enstemmige. Det forekommer mig også rigtigt, at der i et bedømmelsesudvalg om doktordisputatser altid bør være en fagkyndig fra et andet universitet end det, hvortil afhandlingen er indleveret til bedømmelse. Det vil være at værdi for at undgå det, man kalder akademisk indavl, en foreteelse, som vist ingen har noget tilovers for, og som nok også er omtalt langt hyppigere i debatter, end den er forekommet i praksis.

Forinden der tages endelig stilling, ønsker jeg dog at modtage universiteternes udtalelse om de forslag, som er fremsat af amanuenserne forening og Dansk Magisterforening, og jeg vil lægge vægt på, at nye regler for doktorgradens erhvervelse kan være færdige til efteråret.

Om den konkrete sag, hr. Valbak henviser til i sin begrundelse for spørgsmålet, kan jeg oplyse, at Københavns universitet har meddelt ministeriet, at det ikke anser den foretagne behandling af sagen for korrekt, og at sagen derfor vil blive behandlet på ny.

Valbak: Jeg vil gerne takke ministeren for det for mig at se yderst tilfredsstillende svar. Der er særlig tre ting, jeg har hæftet mig ved, og som jeg er særlig glad for. Den første er, at ministeren sagde, at tiden er inde til at få bestemmelserne om doktorgradserhvervelse præciseret. Det var just, hvad jeg efterlyste. For det andet sagde ministeren, at bestemmelserne vil blive affattet ud fra det synspunkt, at når det sagkyndige bedømmelsesudvalg har afgivet sin indstilling, er det principielt indstillingen og ikke afhandlingen, der skal vurderes. Det har jeg også noteret mig. For det tredje har jeg med glæde noteret mig, at Københavns universitet nu også vil fortolke loven på denne måde, således at det enkelte medlem af fagrådet ikke i fremtiden skal foretage en vurdering af afhandlingen. I forbifarten: det er derfor også tilfredsstillende, synes jeg, at notere, at den meget omtalte konkrete sag i konsekvens af universitetets omfortolkning tages op til fornyet behandling.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Kjeld Olesen* til indenrigsministeren:

„Vil ministeren give mulighed for, at læger, der aftjener civil værnepligt, beskæftiges med opgaver, der svarer til deres uddannelse?“

Skriftlig begrundelse.

Med den store mangel på læger virker det ejendommeligt, at uddannede læger under den civile værnepligt ikke udstationeres til opgaver af lægelig art: tb-undersøgelser, undersøgelser vedrørende livmoderkræft m. m.

Lighedsprincippet vil stadig gælde, idet der naturligvis skal være tale om de samme økonomiske og andre vilkår som for øvrige civile værnepligtige.

Kjeld Olesen: Det spørgsmål, jeg har stillet, har tidligere været fremme i debatten, og jeg har lagt mærke til, at ministeren har svaret, at man ikke kan ændre praksis for læger, der er civilt værnepligtige, fordi det vil gå ud over lighedsprincippet. Det har jeg lidt svært ved at se, det er bl.a. derfor, jeg spørger.

Jeg er vidende om, at Foreningen af yngre Læger har været i kontakt med Militærnægterforeningen med det formål at sikre en ligestilling for lægerne. Der står jo i lov af 20. maj 1933 nogle bemærkninger om, at der skal være de samme regler inden for forsvaret med hensyn til kvarter, forplejning, lønning osv., også når det drejer sig om civile værnepligtige.

I forsvaret er det jo sådan for læger, at de efter 5 måneder opnår løjtnantsge, og at de får halv faglig anciennitet for virksomheden inden for forsvaret. Det er altså ikke lighed, det er efter min mening det modsatte. Civile værnepligtige er inde i 4 måneder mere end andre værnepligtige, og det synes jeg personlig er rimeligt, men dertil kommer altså, at kolleger, der arbejder i forsvaret, kan gå ind i en egentlig lægevirksomhed og opnå meget store fordele ved det.

Jeg mener, at princippet med, at man udøver en virksomhed i overensstemmelse med sin uddannelse, bl. a. er fastslået i nyordningen, hvorefter nægttere kan blive u-landsfrivillige.

Den egentlige grund til, at jeg stiller spørgsmålet, er, at vi har en ganske kolossal lægemangel, og jeg mener, at der ligger

en lang række opgaver, som sådanne civile værnepligtige læger kan blive sat ind på: tb-undersøgelser, opgaver inden for særforso-gen, fængselsvæsenet, narkomanbehandlingen osv., osv. Jeg mener, der nu er tale om et kraftspild, som vi ikke kan tillade os.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Som bekendt aftjener et stigende antal civile værnepligtige hovedparten af deres værnepligt ved beskæftigelse uden for ministeriets lejre. De værnepligtige bliver især udstationeret til arbejde på sociale og kulturelle institutioner. Efter den praksis, der følges i ministeriet, tillader man alene, at de værnepligtige beskæftiges med arbejdsopgaver, hvis varetagelse ikke forudsætter en bestemt uddannelse. Dette medfører bl. a., at civile værnepligtige ikke beskæftiges med opgaver, der forudsætter deres faglige uddannelse, og for lægers vedkommende altså en lægelig uddannelse. Det er mit indtryk, at langt den overvejende del af de civile værnepligtige finder denne praksis rimeligt begrundet, og man sikrer herved, at alle værnepligtige uanset deres uddannelsesmæssige baggrund har samme muligheder for at komme i betragtning ved fordeling på de forskellige arbejdspladser.

Vi må efter min opfattelse fastholde lighedstanken, der ligger bag vores værnepligtsordning, og det nævnte system harmonerer hermed. Selv om jeg naturligvis har forståelse for den tanke, der ligger bag hr. Kjeld Olesens spørgsmål, finder jeg det med den begrundelse, jeg har fremført, ikke rimeligt at gå ind for at indføre en særordning for de læger, der aftjener værnepligten ved civilt arbejde.

Kjeld Olesen: Jeg lagde mærke til, at ministeren brugte ordet „lighedstanken“. Hvis ministeren skal leve op til lighedstanken, kan jeg kun se, at der er én ting at gøre, og det er at tage kontakt med sin kollega, forsvarsministeren, og bede denne om at ændre den praksis, der i dag gælder inden for forsvaret. Men her kan jeg forudse det svar, indenrigsministeren vil få, nemlig at det vil forsvarsministeren ikke.

Tilbage er så efter min mening den kendsgerning, at der er det stik modsatte af lighed, når det drejer sig om måden, hvorpå man behandler værnepligtige læger. Der er

[Kjeld Olesen.]

ikke tale om nogen lønmæssig fordel for de læger, der er inde til civil værnepligt. Jeg kunne forstå det, hvis det var sådan, at de øvrige civile værnepligtige protesterede, hvis man lavede det om. Men her vil jeg endnu en gang understrege, at det ikke er tilfældet. Tværtimod har lægerne og de øvrige civile værnepligtige søgt sammen for at nå til en ordening, som jeg mener er rimelig, og som vi bliver nødt til at få, om ikke nu så senere.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Jeg vil gerne gentage, at det, jeg mener man må fastholde, er lighedsprincippet også for de civile værnepligtige. Når hr. Kjeld Olesen nu vil sammenligne læger i forsvaret med læger, der er indkaldt til civil værnepligt, vil jeg gerne understrege, at for forsvarets vedkommende er der et behov for at have et lægekorps til rådighed også i beredskabsøjemed. Der er først en rekrutttid, senere en tre måneders uddannelse på underlægeskolé, og derefter stilles de til rådighed for forsvaret, og forsvaret har som sagt — jeg tror, hr. Kjeld Olesen har mindst lige så stort kendskab til dette område — behov for, at der er et lægekorps til rådighed i beredskabsøjemed.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ellen Strange Petersen* til indenrigsministeren:

„Vil ministeren optage forhandling med Århus amtskommune med henblik på, at fødselsanstalten i Jylland overføres til amtskommunens sygehusvæsen?“

Skriftlig begrundelse.

Der er nu gennemført lov om overdragelse af landshospitalet i Sønderborg til den sønderjyske amtskommune, og der arbejdes med overførelse af statshospitalerne til amtskommunerne. Det eneste resterende statslige sygehus i provinsen vil derefter være fødselsanstalten i Jylland.

Fødselsanstalten betjener overvejende patienter fra Århus by og amt, hvilket må gøre det rimeligt, at hospitalet overføres til amtet. Da der er behov for modernisering og udvidelse af fødselsanstalten, vil det være

værdifuldt, at det kommende tilhørsforhold afklares hurtigt.

Indenrigsministeren (H. C. Toft): Det rejste spørgsmål kan jeg besvare med et kort og klart ja, men jeg vil da gerne benytte lejligheden til en lidt nærmere uddybning af, hvorledes vi i indenrigsministeriet ser på spørgsmålet om fødselsanstaltens fremtid.

Det har længe stået klart, at tiden og udviklingen er løbet fra de tanker, der for mere end 50 år siden motiverede, at staten etablerede og påtog sig driften af en særlig fødselsstiftelse i Jylland. Det betyder ikke, at fødselsanstalten nu er overflødig, men er udtryk for, at det almindelige sygehusvæsen i den mellemliggende tid har gennemgået en udvikling, som har medført, at den allervæsentligste del af de opgaver, som fødselsanstalten hidtil har løst, må siges at være opgaver, der helt naturligt henhører under det kommunale sygehusvæsen, og at det derfor er en meget nærliggende tanke at søge fødselsanstalten overført til Århus amtskommune.

Det har stået os klart, at dette spørgsmål var et af dem, der måtte tages op, når vi havde fået et lille pusterum efter gennemførelsen af kommunalreformen, der jo bl. a. havde til formål at skabe grundlaget for en mere rationel byrde- og opgavefordeling mellem staten og kommunerne. Både af hensyn til den planlægning af sygehusvæsenets fremtidige udbygning, som nu skal finde sted efter den nye sygehuslov, og af hensyn til at opnå den mest rationelle sygehusbetjening af beboerne i området må det være af væsentlig betydning for Århus amtskommune at have rådighed over samtlige sygehuse i amtskommunen.

Det var bl. a. erkendelsen af, at disse forhold måtte tilskynde os til snarlig afklaring af spørgsmålet om fødselsanstaltens fremtidige tilknytning til det amtskommunale sygehusvæsen, der begrundede, at regeringen i efteråret fandt det rigtigt at stille arbejdet med gennemførelsen af planerne om nogle meget omfattende ombygningsarbejder på fødselsanstalten i bero. I indenrigsministeriet er man nu i fuld gang med at forberede en henvendelse til Århus amtsråd, som vil være det indledende skridt til noget, der forhåbentlig vil resultere i et hurtigt og

[Indenrigsministeren.]

for alle parter tilfredsstillende forhandlingsresultat.

Ellen Strange Petersen: Jeg vil gerne sige tak til ministeren for det imødekommende svar og tak for det initiativ, som ministeren allerede har taget til at få gang i forhandlingerne. Så vil jeg sige, at jeg håber meget, at disse forhandlinger ikke trækker alt for længe ud. Fødselsanstalten er jo en højt specialiseret afdeling, og det er givet, at der trænges til modernisering og forbedring, og det er også nødvendigt, at man får klarlagt den fremtidige status. Men jeg håber som sagt, at man får det klarlagt inden alt for længe.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Jens Foged* til finansministeren:

„Vil ministeren foranledige, at der føres en mildere kurs over for erhvervsdrivende, som på grund af fejltagelser eller misforståelser har betalt for lidt i moms, når de pågældende ikke tidligere har gjort sig skyldige i momsunddragelser?“

Skriftlig begrundelse.

Inden for de sidste måneder har der været fremdraget forskellige tilfælde, hvor direktoratet for toldvæsenet har forelagt mindre erhvervsdrivende ret betragtelige bøder til vedtagelse, uanset at de regnskabsmæssige fejl og mangler, som har ført til for små momsindbetalinger, efter det for mig oplyste udelukkende skyldes undskyldelige misforståelser og fejltagelser. Det forekommer mig urimeligt at straffe mennesker, der trods ihærdige bestræbelser for at gøre momsregnskabet rigtigt på grund af manglende indsigt alligevel kommer til kort over for de stillede regnskabskrav.

Jens Foged: Mange af de i begrundelsen nævnte fejl sker på ganske særlige, afgrænsede områder. Inden for landbruget er det således almindeligvis på områderne foderstoffer og korn, mælke-regnskabet og regnskabet over egne produkter, tre områder, som går igen og igen fra regnskab til regnskab, og som de enkelte ikke kan få posteret rigtigt. Alligevel falder der almindeligvis bøder. Mange af fejlene skyldes som anført

ukendskab til bogføring. Det er et helt nyt skattesystem, vi har indført, og der er for en del af de pågældende ingen mulighed for at få regnskabskyndig hjælp. Vi har inden for landbruget specielle konsulentordninger, men der er ikke tilstrækkeligt med mandskab og hjælpeorganer til at få alle ind under det, selv om alle efterhånden ønsker at komme ind under det.

Jeg kan ikke lade være med at nævne lidt om bødernes størrelse. I en af de sager, jeg har hørt om, var fejlen 3.773 kr., bøden blev 1.500 kr. I en anden var fejlen 3.252 kr., og bøden blev 1.000 kr. Endelig var der en tredje, som havde en fejl på 5.507 kr. Han fik en bøde på 1.500 kr., men da han havde været så uheldig et par gange at regne til den anden side, så han havde indbetalt for meget et par gange, har man nu frafaldet bødekravet.

Naturligvis skal der være orden i tingene, men en vis indkøringstid må indrømmes. Jeg kan ikke lade være med at nævne, at der også er vanskeligheder andre steder med hensyn til at få momsregnskabet til at køre. Jeg ser således i beretningen fra tredje revisionsdepartementet en sag, hvor revisionsdepartementet gennemgår radioens momsregnskab og kommer til det resultat, at der er indbetalt 313.523 kr. for lidt. Jeg ser ikke i samme beretning nogen som helst oplysning om, at der af den grund har været tale om et bødeforelæg; det kan der måske ikke være for de offentlige organer. Men når man ser den slags eksempler, reagerer man og må bede om, at borgerne af det offentlige behandles med en vis varsomhed, så længe man endnu ikke er helt orienteret om måden at køre det på. Derfor er det, jeg beder finansministeren om at tage problemet op og sørge for en lempeligere behandling.

Finansministeren (Ninn-Hansen): Det er jo menneskeligt at fejle, og tilgiveligt, når fejlen er undskyldelig. Derfor deler jeg den opfattelse, at hvis man ud fra undskyldeligt ukendskab til reglerne er kommet ud i vanskeligheder, bør der ikke gennemføres straffe, hvis det ikke er nødvendigt for, at der, som hr. Jens Foged udtrykte det, kan være orden i tingene.

Efter den kritik, som hr. Jens Foged nævnte der har været af fremgangsmåden ved momsafregningen, har jeg ladet foretage

[Finansministeren.]

en undersøgelse af praksis i de pågældende sager, hvor årsagen til fejlagtige afgiftsregnskaber kunne være manglende indsigt i regnskabsføring eller manglende forståelse af regnskabsbilagene. Det er oplyst over for mig, at toldvæsenet hidtil i langt det overvejende antal tilfælde, hvor der er konstateret fejl i virksomhedernes regnskabsførelse, uden videre har tilladt disse fejl i regnskaberne efterreguleret. I 85-90 pct. af samtlige tilfælde af konstaterede fejl har man alene sørget for, at det manglende afgiftsbeløb er blevet efterbetalt, uden at man har optaget rapport, og altså uden at strafansvar overhovedet har været på tale. Det synes jeg viser, at toldvæsenet har opfattet sin virksomhed som vejledende over for de erhvervsvirksomheder, der har haft svært ved at indrette sig efter momsens regnskabskrav.

Den foretagne undersøgelse giver mig ikke anledning til at anmode om ændring af afgørelserne i de konkrete sager, som har været fremdraget, bortset fra et enkelt tilfælde, hvor den pågældende selv havde rettet henvendelse til toldvæsenet og henledt opmærksomheden på, at han havde problemer med regnskabet. Her vil jeg nok synes, at det uanset karakteren af de forefundne regnskabsmangler ville have været rigtigst at afgøre sagen uden bødekendelse, og jeg har nu bedt om, at denne og fremtidige tilsvarende sager må blive afsluttet med, at momslovens regnskabsbestemmelser indskræpes over for de pågældende.

I øvrigt gør jeg opmærksom på, at ingen er forpligtet til at acceptere en bøde, som forelægges ham af toldvæsenet. Enhver, der føler sig gået for nær, kan i stedet for få sine forhold bedømt ved domstolene. Jeg mener altså, at toldvæsenet tager et vidtgående hensyn til de vanskeligheder, som navnlig de mindre virksomheder såvel i landbruget som inden for håndværk og butikshandelen er kommet ud for i forbindelse med momsens indkøring.

Vi vil imidlertid gerne gå et skridt videre og samtidig skabe bedre sikkerhed for, at der anvendes en ensartet praksis i alle told-distrikter. Jeg har derfor givet tilslutning til, at der fremtidig normalt ikke optages rapport i forbindelse med den første egentlige kontrolrunde i de momsregistrerede virksomheder, når det for lidt erlagte af-

giftsbeløb udgør mindre end 1.000 kr. pr. år. Naturligvis må jeg dog tage det forbehold, at der i enkelte tilfælde kan foreligge så graverende forhold, at kontrolpersonalet trods beløbets ringe størrelse alligevel finder det nødvendigt at skrive rapport. For en sikkerheds skyld skal jeg også lige nævne, at det kun er det eventuelle strafansvar, der ses bort fra. Toldvæsenet vil selvfølgelig som hidtil kræve selve afgiftsbeløbet indbetalt.

Hvor det drejer sig om afgiftsunddragelser på mere end 1.000 kr. pr. år, er det på den anden side hensigten, at toldkontrollen skal optage rapport, medmindre der foreligger særlig formildende omstændigheder.

De her nævnte retningslinjer er udtryk for, at der anlægges en principielt mild bedømmelse af førstegangsforsøelser, når disse ikke er af alvorlig karakter. Det er min opfattelse, at der herved tages et rimeligt hensyn til de erhvervsdrivende og altså ikke mindst til de mindre erhvervsdrivende inden for landbrug, håndværk og handel. Jeg mener også, at man kan gennemføre disse lempelser uden at komme i strid med det krav, vi selvfølgelig må stille på grundlag af loven om, at momsafregningen skal være korrekt.

Jens Foged: Jeg vil gerne takke finansministeren for svaret. Det var jo i nogen grad imødekommende, selv om jeg må indrømme, at regnefejl og posteringsfejl på en 1.000 kr. om året efter min opfattelse ikke hører til det særlig graverende. Det er næsten umuligt for folk, der ikke har pen og blyant i hånden hver eneste dag, at udføre det aldeles korrekt. Jeg har selv i sin tid været assistent i en regnskabsforening, og jeg ved, hvor vanskeligt folk, som gik bag ploven eller var i stalden, havde ved at koncentrere sig om regnskaber om aftenen. Jeg finder derfor at måtte sige til ministeren, at jeg håber, at den venlighed er så velment, at den vil ligge i overkanten af det, ministeren her har sagt, og ikke i underkanten.

Finansministeren (Ninn-Hansen): Jeg synes, jeg lige vil gøre opmærksom på, at selv om beløbet ligger over 1.000 kr., betyder det ikke, at de pågældende får en bøde. Jeg henviser til mine bemærkninger før om, at i 85-90 pct. af de tilfælde, hvor der optages rapport, sker der ikke andet, end at man

[Finansministeren.]

må efterregulere — og vi er selvfølgelig ganske enige om, at en efterregulering må finde sted under alle omstændigheder.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ulla Worm* til socialministeren:

„Hvilken betydning tillægger ministeren bestemmelserne om særlige børneværnsforanstaltninger i børne- og ungdomsforsorgslovens §§ 20-22?“

Skriftlig begrundelse.

Efter at vi atter har hørt om en uhyggelig børnemishandlingsaffære, ønsker jeg — uden at gå ind på den aktuelle sag, der i øjeblikket undersøges nærmere — at henlede opmærksomheden på de lovbestemmelser, der pålægger os alle at underrette rette vedkommende om tilfælde af vanrøgt.

Jeg har som mange andre mødt tragiske tilfælde af børnemishandling i mit arbejde inden for socialvæsenet og børne- og ungdomsforsorgen. Af og til støder man på tilfælde, hvor det er oplagt, at mange må have haft kendskab til, at vanrøgt har fundet sted i længere tid. Loven om børne- og ungdomsforsorgen pålægger i § 22 direkte enhver, der har kendskab til sådanne tilfælde, at rette henvendelse til børne- og ungdomsværnet.

Mit spørgsmål har til hensigt at gøre folk opmærksom på disse bestemmelser. Mange kvier sig måske ved at anmelde andre, men hvor det drejer sig om børnemishandling, må det være en selvfølge, at alle gør deres pligt og dermed hjælper de ulykkelige børn, som ellers i længere tid må lide under en vanrøgt, der kunne være bragt til ophør.

Mit spørgsmål har også til hensigt at give ministeren lejlighed til at indskærpe lovens klare ord om pligten til at give rette myndighed oplysning om tilfælde af børnemishandling.

Ulla Worm: Mit spørgsmål til socialministeren er desværre alt for ofte aktuelt. Gang på gang læser vi i pressen om rystende og ganske uforståelige mishandlinger af værgeløse børn, mishandlinger, som ikke alene påfører barnet en øjeblikkelig legemlig skade, men som måske psykisk kommer til at præge det resten af livet. Vi ved, at sådanne

forhold næsten aldrig kan skjules, og at der må være mennesker, der ved besked om det. Vi forstår godt, at der er en naturlig modvilje mod at angive andre, men i dette tilfælde må man ikke tage disse hensyn; man må ikke være bange for at melde det til børneværnet, hvis man har formodning om sådanne tilfælde. I tilfælde, hvor det gælder børns velfærd, må det meldes. Jeg tror, det vil være på sin plads, om der bliver oplyst yderligere om den pligt, som loven om børne- og ungdomsforsorg pålægger borgerne til at melde mishandlinger af børn, for jeg tror egentlig ikke, at den brede befolkning helt er klar over lovens klare ord i den retning.

Socialministeren (Nathalie Lind): Jeg vil i anledning af fru Ulla Worms spørgsmål gerne understrege betydningen af — og jeg takker for den anledning, jeg her får til det — at man følger reglerne i børne- og ungdomsforsorgsloven.

Jeg vil gerne oplyse, at vi i cirkulærer fra socialministeriet har henledt opmærksomheden på bestemmelserne i børneforsorgslovens §§ 20 og 22 og herunder bl. a. fremhævet, at mennesker, som udøver offentlig tjeneste eller hverv, er forpligtet til at underrette børne- og ungdomsværnet, når de i udøvelsen af tjenesten eller hvervet bliver bekendt med forhold, som må antages at give anledning til anvendelse af hjælpeforanstaltninger i henhold til børneforsorgsloven, og at de pågældende ikke vil kunne påberåbe sig en eventuel tavshedspligt som begrundelse for at afholde sig fra samarbejde med børne- og ungdomsværnet i sådanne tilfælde.

Det er endvidere fremhævet, at der i loven er fastsat strafansvar for tilsidesættelse af den underretningspligt over for børne- og ungdomsværnet, som efter lovens § 22 gælder for enhver, som får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år bliver udsat for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under sådanne forhold, at den sjælelige eller legemlige sundhed eller udvikling udsættes for alvorlig fare. Jeg kan nævne, at også i de sidste cirkulærer, vi har udsendt, bl. a. et cirkulære af 25. januar i år om familievejledning og tilsynsværgemål og efterværn, er bestemmelserne omtalt.

Jeg er enig med fru Ulla Worm i, at det må tillægges overordentlig stor betydning,

[Socialministeren.]

at børneforsorgslovens indberetningsregler nøje overholdes, således at der så hurtigt som muligt kan gribes ind over for tilfælde af mishandling af børn. På den givne foranledning vil jeg lade undersøge, hvad der eventuelt, ud over hvad der allerede er gjort, kan gøres for at udbrede kendskabet til indberetningsreglerne i børneforsorgsloven. Men måske har allerede spørgsmålet her og den besvarelse, jeg har fået lejlighed til at give, kunnet udbrede kendskabet til disse spørgsmål.

Ulla Worm: Jeg vil gerne takke socialministeren for svaret og for forståelsen af problemet. Jeg er fuldstændig klar over, at alle mennesker, der har den mindste smule med offentlig administration at gøre, som er ansat under børne- og ungdomsforsorgen og under den sociale forvaltning, kender disse paragraffer. Men jeg tror, at borgeren i al almindelighed, den almindelige far og mor, ikke kender dem, og derfor ville jeg være meget glad, hvis socialministeren ville overveje at offentliggøre det på en eller anden måde. Den almindelige borger læser jo ikke et cirkulære, hvis han ikke direkte har brug for det.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af **Mads Eg Damgaard** til socialministeren:

„Er der tilstrækkelig kontrol med, at forskellige offentlige ydelser går til de rette personer?“

Skriftlig begrundelse.

Jeg har i den senere tid i stigende grad mødt irritation over, at man af og til, og ikke mindst i hovedstaden, ser skarer af unge, der ikke søger arbejde, men deltager i forskellige mere eller mindre modeprægede aktiviteter. Jeg er ofte blevet spurgt, hvor unge, der tilbringer dagtimer bestemte steder i hovedstaden eller i „huse“, stillet til rådighed af det offentlige, får deres midler fra. Jeg har i kyndige kredse mødt den op-

fattelse, at mange af dem afstod fra at søge arbejde og fik deres midler på forskellig vis af det offentlige, f. eks. fordi de kunne præstere en attest, der — i modsætning til det indtryk, folk fik af dem — erklærede dem for uarbejdsdygtige.

Jeg vil gerne understrege, at jeg ikke er ude på at fratage nogen nødlidende en støtte, men alene har til hensigt at kaste bedre lys over, om der ikke i visse kredse findes arbejdsdygtige personer, der får offentlige ydelser i stedet for at søge arbejde. Jeg er klar over, at hele den sammenvævning med narkotikamiljøer, som man af og til møder her, kan gøre en undersøgelse vanskelig. Men det berettiger rigtignok også til at sætte ekstra kraft ind på undersøgelsen.

Det kan ikke være rigtigt, hvis offentlige institutioner er med til at gøre det tillokkende for unge at søge væk fra deres sædvanlige miljø og gå på eventyr i miljøer, hvor de ofte kommer til skade på grund af modeprægede luner og letsindig indstilling til hash og andet.

Mads Eg Damgaard: Jeg og mit parti har det synspunkt, at den stat, der vil hjælpe alle, i alt fald ikke kan hjælpe dem, der trænger mest og mest har hjælp behov:

Dette spørgsmål er ikke stillet for at kritisere vore læger og de ansvarlige på vore socialkontorer. De har ofte et utaknemligt job med at skulle tage stilling til, hvornår man er værdigt trængende, og hvornår man ikke er det. Det ligger jo sådan, at det nok er forbudt at være i besiddelse af hash, men ikke at ryge det. Ja men hvordan kan man da ryge hash uden at være i besiddelse af det? Det er et meget indviklet problem, vi her står over for, men vi er jo til for at løse det.

Mon ikke det hele hænger noget sammen med, at det offentlige stiller de mere modeprægede aktiviteter gratis til rådighed, medens de mere konkrete aktiviteter, idræt og andet, meget naturligt må koste noget for den enkelte? Giver det offentlige ikke undertiden selv de mere tvivlsomme aktivi-

[Mads Eg Damgaard.]

teter et blåt stempel, som de kun for sjældent fortjener? Hvis det samtidig er sådan, som mange mener, at nogle unge relativt let kan opnå en attest, der sikrer dem socialhjælp og gør det overflødig at arbejde, så er det offentlige fremme med en støtte, der ligesom driver svage sjæle i en retning, som ingen kan ønske.

Imidlertid må man sige, at uanset hvor mange misbrug der eventuelt finder sted, må vi alle være interesseret i at få forholdene belyst, og jeg håber derfor, at ministeren vil understrege nødvendigheden af, at der holdes den rette kontrol, så de rigtige får den støtte, som vi vil og må betale. Måske ligger der også en vanskelighed i det forhold, at da vore sociale love blev skrevet, kendte man ikke så meget til det, der hedder narkotikaproblemer, pro forma-separationer m. v.

Socialministeren (Nathalie Lind): Det spørgsmål, hr. Mads Eg Damgaard har stillet mig, er efter sin ordlyd meget vidtgående, og efter de ting, der blev inddraget i dag, er det endnu mere vidtgående. Men jeg forstår alligevel af motiveringen for spørgsmålet, at det bl. a. er de unge, der, som det hedder, i dagtimerne holder til bestemte tider i hovedstaden, tilsyneladende uden lønnet beskæftigelse, som spørgeren har i tankerne.

Det har fra tid til anden været hævdet, navnlig når man har diskuteret narkotikaproblemerne, at de unge uden videre kan henvende sig på socialkontoret og få underholdshjælp i stedet for at tage arbejde. Sådan forholder det sig ikke i virkeligheden. Man søger gennemført tilstrækkelig kontrol med, at offentlige ydelser ikke udbetales til mennesker, der ikke er berettiget til dem.

Hvis det er unge under 18 år, kan der efter loven om offentlig forsorg ikke udbetales dem hjælp, for de betragtes ikke som selvstændige i forsørgelsesmæssig henseende. Der kan heller ikke efter børneforsorgsloven være tale om at yde unge under 18 år underholdshjælp.

Derimod betragtes mennesker over 18 år i forsørgelsesmæssig henseende som selvstændige, og de har mulighed for at få underholdshjælp efter loven om offentlig forsorg, hvis lovens almindelige betingelser er op-

fyldt. En af disse betingelser er, at der ikke kan anvises ansøgeren arbejde. Det vil derfor være umuligt, i hvert fald igennem længere tid, at opnå hjælp fra det offentlige, medmindre man ikke er i stand til at arbejde. En af årsagerne til dette kan være, at man er skadet som følge af narkotikamisbrug. Hvis det er tilfældet og det dokumenteres med en lægeerklæring, vil man ikke kunne nægte at hjælpe, men man har det i sin hånd at kunne bestemme, på hvilken måde hjælpen skal ydes, om det skal være kontant hjælp eller det skal være i form af behandling. Det er efter forsorgsloven en betingelse for at yde hjælp til langvarigt syge, at der foreligger længere tids uarbejdsdygtighed, og at de lægelige anvisninger, der gives for behandlingen, følges.

Der er efter revalideringsloven en mulighed for at yde økonomisk hjælp i forbindelse med revalideringsforanstaltninger, men det er en forudsætning, at de, der får hjælpen, er under revalidering, altså er under behandling.

For til sidst at afrunde billedet af de forskellige muligheder for offentlige ydelser kan jeg yderligere nævne, at unge stofmisbrugere, der er under behandling, ikke kan få tilkendt invalidepension. Jeg har af og til mødt den opfattelse, at det kunne de. Det kan de ikke, for det er bl. a. en betingelse, at der er tale om en varig nedsættelse af erhvervsevnen. Forholdet er jo det, at efter vor sociale lovgivning ligger skønnet om, hvorvidt lovgivningens betingelser for hjælp er opfyldt, hos de stedlige sociale myndigheder. Nu blev der nævnt det spørgsmål, at man kunne få hjælp på grundlag af en attest. De sociale myndigheder må i disse sager som i andre støtte sig til lægers bistand. Hr. Mads Eg Damgaard nævner, at nogle af dem, der får hjælp, efter folks indtryk ikke er uarbejdsdygtige. Man kan måske få det indtryk. Vi kan ikke fra ministeriets side vurdere forholdet; det må socialkontorerne gøre, men de må også gå ud fra de sagkyndige udtalelser, der foreligger om dette spørgsmål, og kan ikke forlade sig på et almindeligt indtryk. Jeg mener ikke, at der er nogen grund til at tro, at de mennesker ude i kommunerne, der skal udøve skønnet, ikke føler deres ansvar for, at afgørelserne bliver rigtige. Det er da muligt, at et skøn i ganske

[Socialministeren.]

enkelte tilfælde kan være forkert, og at resultatet derfor kan blive, at der en kort tid bliver ydet en hjælp, uden at dette har været tilstrækkeligt begrundet. Men det er vel en risiko, man altid løber, hvis man ønsker en effektiv socialpolitik.

Vi har i anledning af spørgsmålet prøvet at spørge i kommunerne, om de har en fornemmelse af, at de lovregler, vi har vedtaget her i folketinget, er tilstrækkelige, forstået på den måde, om de gældende regler om hjælp giver tilstrækkelig mulighed for kontrol. Vi har fået det indtryk, at det mener man ude i kommunerne, og at det altså således ikke er andre lovregler, der på dette område er brug for.

Mads Eg Damgaard: Jeg vil gerne takke socialministeren for hendes ulejlighed med at svare på dette meget vanskelige spørgsmål. Jeg kan jo ikke sige, at der var meget positivt i svaret, for så vidt som det er vanskeligt at hjælpe. Der skal nok lovændringer til, men ikke sådan, at de, der virkelig trænger, bliver socialt ringere stillet; de skulle helst stilles bedre.

Jeg har et brev her fra Bent Florian Sørensen, overlæge i psykiatri ved statshospitalet i Risskov. Han skriver til mig:

„Det er min erfaring, at socialhjælpen i mange tilfælde finansierer de unge stofmisbrugerens stofindkøb og handel. Det ved jeg fra mangfoldige samtaler med misbrugere. . . I nogle jyske byer går op mod halvdelen af den udbetalte socialhjælp til unge mænd under 30 år. Det er derfor et alvorligt problem“.

Så er der også det forhold, at indlagte narkomaner så hurtigt, som de synes, de er raske nok, kan forlade hospitalet uden videre, og så står man dér med håret ned ad nakken på hospitalet. Man har gjort noget for dem, men de går bare ud igen med penge på lommen, som de også får udbetalt; så vender de tilbage igen, og så er man lige vidt. Kan det blive ved at gå? Kan de flittige danske skatteydere være tjent med det? Administrerer vi det godt nok? Jeg er klar over, at socialministeren administrerer det så godt, som hun kan efter de love, vi har. Men jeg gentager: er de love ikke skrevet, før vi havde disse alvorlige problemer inde på livet?

Socialministeren (Nathalie Lind): Hr. Mads Eg Damgaard rejser igen spørgsmålet om, hvorvidt der er brug for ændrede lovregler, bl. a. med den begrundelse, at vi her står over for et problem, som er nyt, og som man ikke havde i tankerne, dengang man gav bestemmelserne i forsorsloven.

Forsorslovens regler bygger på, at mennesker, der ikke har mulighed for selv at skaffe sig det nødvendige, som altså ikke kan arbejde, vil samfundet yde et nødtørfigt underhold. Vi har vel ikke haft narkotika i tankerne. Det er alkoholskadede og andre grupper, som under en eller anden form er faldet uden for samfundet, man med denne lovgivning har tænkt at hjælpe. Jeg har ikke den opfattelse, at det er lovreglerne, det er galt med. Jeg har ikke rigtig fantasi til at forestille mig særlige bestemmelser for denne gruppe i samfundet — så lidt som for andre. Jeg tror ikke, det er en god vej at gå. Men jeg vil på den anden side understrege, at ansvaret ligger og må ligge hos de enkelte sociale udvalg i de enkelte kommuner, og når kommunerne giver udtryk for, at de føler, at de gældende lovregler er tilfredsstillende — og det er dem, der er i den vanskelige situation at skulle sige nej — og at de har tilstrækkelig mulighed for at føre kontrol, så kan jeg ikke se, at vi har behov for en ændring af lovreglerne.

Et helt andet spørgsmål, som det ikke tilkommer mig at besvare, men som hr. Mads Eg Damgaard drog ind i det, er spørgsmålet om, hvorvidt unge, der er til behandling på et hospital, skal kunne holdes tilbage tvangsmæssigt eller ej. Jeg tør ikke sige, om vi her har brug for ændring af lovreglerne, men det er naturligt, at man i folketingets narkotikaudvalg tager dette spørgsmål op og over for justitsministeren drøfter det igennem, når hr. Mads Eg Damgaard dér fører det frem. Det vedrører ikke sociallovgivningen.

Må jeg til sidst blot sige for at understrege, at det ikke er sådan, at man uden videre øser penge ud, at man fra kommunernes side også praktiserer det på den måde over for mennesker, der vanskeligt kan klare at administrere noget, at man i visse tilfælde endda udbetaler hjælpen fra dag til dag gennem personer, der tager sig af de unge, der er ude i disse vanskeligheder. Det er ikke sådan, at man løbende fast blot kan få

[Socialministeren.]

en kontant ydelse, uden at kommunen følger med i, hvad der sker.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Ellen Strange Petersen* til ministeren for kulturelle anliggender:

„Vil ministeren drage omsorg for, at filmfonden ikke yder støtte til fremstilling af blasfemisk og pornografisk film?“

Skriftlig begrundelse.

Det danske kortfilmråd har ifølge dagbladsmeddelelser ydet en produktionsstøtte på 53.000 kr. til fremstilling af en film med blasfemiske indslag, herunder et såkaldt live show foran de tolv apostles nadverbord. Filmen er fremstillet af Bjørn Nørgaard, der tidligere har anvendt statens kunstnerstøtte til en makaber hestslagting.

En sådan brug af offentlige midler er i modstrid med hensigterne bag lovgivningen om film- og kunststøtte og en hån mod de skatteborgere, der gennem skat og billetafgifter skaffer disse midler.

Der har været bred politisk tilslutning til, at der af offentlige midler ydes støtte til film og anden kunstnerisk og kulturel virksomhed. Skal denne enighed opretholdes, er det nødvendigt, at lovene administreres på en sådan måde, at befolkningens flertal finder det rimeligt. Men jeg er overbevist om, at det store flertal vil opfatte kortfilmrådets bevilling af penge til en blasfemisk pornofilm som et misbrug, og jeg imødeser stærke krav om en lovændring, såfremt den nuværende lov ikke giver ministeren mulighed for at forhindre bevillinger af denne art.

Ellen Strange Petersen: Begrundelsen for mit spørgsmål er en dyb undren over, at statsmidler bliver brugt til at støtte fremstillingen af en film, der kan betegnes som både blasfemisk og pornografisk. Jeg undrer mig over, at de bevilgende myndigheder ikke er klar over, at de på denne måde er med til at skade befolkningens forståelse af det berettigede i, at staten støtter film og kunst.

Hvor urimeligt bevillinger af denne art må forekomme, fremgår også af, at der i andre tilfælde er givet afslag til kunstnerisk værdifulde film. Jeg kan nævne, at filmen

om Arthur Rubinstein indbragte 18.000 kr. i afgift til filmfonden, men påførte sin udlejer et tab på 26.000 kr., som man i kulturministeriet nægtede at dække. Det er mærkeligt at tænke på, at de 18.000 mennesker, der så den ustøttede, kunstnerisk værdifulde Rubinsteinfilm, har været med til at skaffe filmfonden de indtægter, der nu er anvendt til Nørgaards film, som ifølge samstemmende anmeldelser er kedsommelig og infantil.

Jeg kan også nævne, at kortfilmrådet har været uinteresseret i at støtte produktionen af en film om billedskæreren Abel Schrøder, der levede i Næstved i 1600-tallet, og har efterladt sig talrige pragtfulde træskærerarbejder i over 20 kirker. Man kunne vel formode, at en film af den art kunne have kunstnerisk værdi og eventuelt kunne ses med udbytte i udlandet også.

Kort sagt: man må undre sig såre over, hvad der gives bevilling til som de 53.000 kr. til filmen Nadveren, og hvad der gives afslag på, og jeg håber altså meget, at ministeren kan lette noget af sløret.

Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen): Må jeg først understrege, at jeg ikke tror, at det var rigtigt, som fru Ellen Strange Petersen sagde, at man i kulturministeriet har nægtet at dække et underskud. Sagen er den, at vi beskæftiger os ikke med at dække underskud for film; det hører ind under filmfonden.

Jeg vil i øvrigt gerne understrege, for at det står klart, når vi behandler disse meget vanskelige sager, at folketinget gennem sin stillingtagen til lovgivningen har givet udtryk for den opfattelse, at statsmagten ikke skal være dirigerende for den kunstneriske udvikling. For radioens vedkommende er ansvaret lagt på radiorådet, i statens kunstfond hos kunstfondens bestyrelse, og hvad filmfonden angår, er afgørelsen om, hvad der skal støttes, lagt hen til en særlig filmfondsbestyrelse. Det forudsætter, at ministeren ikke blander sig i de afgørelser, der træffes.

Filmfondsbestyrelsen har efter loven ansvaret for fordelingen af fondens midler. Den har under sig et kortfilmråd, der hvert år får et samlet beløb stillet til rådighed til produktion af kortfilm. Filmfondsbestyrelsen blander sig ikke i de dispositioner, som kortfilmrådet foretager. Man har fra fonds-

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

bestyrelsens side godkendt, at kortfilmrådet som et forsøg har ansat 2 producere, der hver opstiller et program for produktion af et antal film samt udvælger de personer, der skal producere de enkelte film. Derefter forelægger man programmet for kortfilmrådet til godkendelse. Den film, der her er tale om, indgår i det godkendte program for den ene af de to producere.

Nu er det vel sådan, at fru Ellen Strange Petersen og jeg må erkende, at vi tilhører en anden generation end de kunstnere, der står bag filmen, og også på basis af andre kriterier er der forskel — der er nok også forskel på det syn, som fru Ellen Strange Petersen og jeg anlægger over for kunst. Jeg vil gerne nævne, at de anmeldelser, jeg har læst — men jeg tilføjer, at jeg ikke har læst alle — faktisk slår fast, at man finder, at filmen er et mislykket arbejde. Derimod opholder man sig ikke meget ved det pornografiske eller det blasfemiske. Nu har jeg i går set filmen, og skal jeg give udtryk for min mening, så er det den, at filmen er uden kunstnerisk værdi.

Det er min opfattelse, at hverken filmfondsbestyrelsen eller kortfilmrådet nærer noget ønske om at støtte produktion af film; der kan angribes for at være blasfemiske eller pornografiske. Der har ikke på noget tidspunkt været rettet beskyldninger mod dem i den anledning. Så vidt jeg kan se i dette tilfælde — jeg har undersøgt sagen — er det grundlag, på hvilket kortfilmrådet har taget stilling, meget ufyldstgørende. Og så er der endda sket det, at grundlaget er skiftet undervejs. Nu vil jeg tage forhandling med filmfondsbestyrelsen og kortfilmrådet med henblik på at sikre, at det grundlag, på hvilket man tager stilling til anmodning om støtte, er bedst muligt belyst.

Lad mig føje til, at jeg ofte her fra denne talerstol har givet udtryk for den opfattelse, at staten ikke må dirigere, lede og gribe ind over for den kunstneriske udvikling. Det kan ikke være statens opgave. På den anden side kan det heller ikke være meningen, at man med offentlige midler skal støtte hvad som helst. Det er min opfattelse, at de instanser, man har udpeget til at varetage det offentliges interesser, i almindelighed lever op til de stillede krav, så godt som det nu engang er muligt på et område, hvor der

nødvendigvis må være usikkerhed. Man kan i behandling af kunstneriske anliggender ikke anvende de samme normer som på alle andre områder, men det betyder ikke, at den kritiske sans skal sættes ud af spillet. Den kritiske sans, jeg tænker på, det er ikke den unuancerede, den, der opererer med stærkt forenklede opfattelser — det ser vi mange eksempler på — men en kritisk sans, hvori også indgår accept af den kunstneriske udviklings væsen.

Ellen Strange Petersen: Jeg vil gerne takke ministeren, fordi han har taget så seriøst på problemet og virkelig gjort sig megen umage for at sætte sig ind også i den tankegang, som mit spørgsmål er udtryk for. Jeg skal da gerne erkende, at det er nok en fejltagelse, når jeg sagde kulturministeriet, idet det er filmfonden, men ministeren står jo som den øverste ansvarlige.

Jeg giver ministeren fuldkommen ret i, at hverken han eller folketinget skal være smagsdommer, men jeg synes, det var så udmærket, at ministeren sagde, at det kan ikke være meningen, at det offentlige skal støtte hvad som helst, og derfor er jeg meget glad for, at ministeren nu vil tage forhandling op med de mennesker, der har ansvaret for disse ting. Jeg vil meget gerne have lov til at overdrage noget af det materiale, jeg har fået sendt fra folk, efter at mit spørgsmål var rejst. Jeg tror også, det vil overbevise ministeren om, at vi er nødt til at følge en linje, når man støtter kunsten — og det mener jeg staten skal gøre — en linje, som ikke krænker store dele af befolkningens følelser.

Ministeren for kulturelle anliggender (K. Helveg Petersen): Jeg vil gerne modtage det materiale, som fru Ellen Strange Petersen har samlet sammen. Jeg bekræfter, at jeg vil tale med de organer, der er sat til at varetage det offentliges interesser, men understreger altså igen, at vi vil gang på gang komme til at stå over for visse sammenstød. Det er vor opgave at begrænse disse sammenstød, det er vor opgave at formidle kunsten over for befolkningen, men jeg understreger igen, at staten ikke principielt kan blande sig i sager, der har med den kunstneriske frihed at gøre. Vi risikerer, at der bliver stagnation, hvis vi kun skal støtte det

[Ministeren for kulturelle anliggender.]

accepterede. Det har fru Ellen Strange Petersen heller ikke sagt. Nu forhandler vi jo netop om filmloven i disse dage, og det kan være rimeligt nok, at vi tager disse spørgsmål op i det udvalg, der har med disse ting at gøre.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Otto Mørch* til ministeren for offentlige arbejder:

„Vil ministeren redegøre nærmere for de panikagtige personale-dispositioner, der — som omtalt af Dansk Jernbane Forbunds formand, Børge Aanæs, i Aktuelt — foregår inden for DSB?“

Skriftlig begrundelse.

På trods af ministerens løfte i folketinget om størst mulig hensyntagen til personalet ved banenedlæggelser og andre rationaliseringer er det en kendsgerning, at mange DSB-medarbejdere nu flyttes fra den ene ende af landet til den anden med to, måske tre ugers varsel.

Det er dårlige motivationsfaktorer, når der opstår utryghed i ansættelsen, frygt for ustandselig at blive jaget fra sted til sted og fra arbejdsopgave til arbejdsopgave. Derfor må personalepolitikken gøres til et vigtigt led i planlægningen på længere sigt.

Otto Mørch: DSB har ord for at være en god arbejdsplads, der både forstår at værdsætte sine tusinder af medarbejdere og også at tage hensyn til dem; men nu er der meget, der tyder på, at DSB er ved at sætte det gode renommé over styr. Alle er enige om, og det gælder ikke mindst DSBs eget personale, at et statsforetagende som DSB naturligvis skal følge med i udviklingen gennem rationaliseringer. Det har været nødvendigt at nedlægge helt urentable banestrækninger, og det må naturligvis medføre omflytning af personalet. Men ved enhver virksomhedsomlægning må der tages størst mulige menneskelige hensyn. Det har ministeren da også lovet folketinget at der vil blive under DSBs rationaliseringsproces.

Nu spørger jeg: er det at tage videst muligt hensyn, at jysk togpersonale for få dage siden får besked på, at de skal møde til tje-

neste i København allerede fra 1. juni? Enhver må da erkende, at 14 dages, måske 3 ugers varsel for en varig forflyttelse giver personalet store vanskeligheder. De fleste af de forflyttede togfolk er gift, har børn under uddannelse, har selv hus eller er ved at bygge. Mange må flytte fra en god lejlighed til en anden i København, hvis de kan skaffe sig en, og må i så fald påregne at skulle betale genudlejningsafgift på 25 pct. En enkelt af de tvangsforflyttede med 10 års anciennitet har besluttet helt at forlade DSB for at søge andet arbejde, og andre overvejer at følge efter. Det er just ikke smidighed og hensynsfuldhed, der er vist i denne sag.

Mon ikke det ville være klogt, at ministeren fik DSB til at skifte signaler i sin personalepolitik, mens tid er? Når formanden for Dansk Jernbane Forbund, Børge Aanæs, karakteriserer de aktuelle personale-dispositioner som panikagtige, så finder jeg, at der er grund til, at ministeren griber ind.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Jeg vil gerne sige til hr. Otto Mørch, at der er i hvert tilfælde ikke tale om hverken panikagtige eller særlig overraskende beslutninger. Det ligger sådan, at sidebaneanvalget begyndte sit arbejde i 1968, og allerede i efteråret 1969 offentliggjorde man en intern udvalgsbetænkning i DSBs personaleblad for at gøre personalet opmærksom på udtrykkeligt, at der måtte påregnes geografiske omflytninger af det tjenestemandssatte personale, og man gjorde samtidig opmærksom på, at det ikke kom til at medføre beskæftigelsesmæssige problemer. Jeg har givet udtryk for her, at der ved den omlægning, som sidebaneloven medførte, ville blive taget menneskelige hensyn i videst muligt omfang, og jeg skal i anledning af spørgsmålet redegøre for, hvordan det er blevet behandlet.

Der er altså forvarslet et par år i forvejen. Loven bliver vedtaget den 3. marts 1971, og først fra det tidspunkt er der det grundlag, man skal have for at gå ind i de konkrete forhandlinger. Orienteringen af hver enkelt ansat, der er blevet personligt berørt, måtte derfor vente på dette. Det skete allerede den 8. marts, altså 5 dage efter lovens vedtagelse, hvor hver enkelt ansat på de berørte strækninger og overgangsstationerne blev

[Ministeren for offentlige arbejder.]

orienteret om, hvad der forestod. Samtidig er de respektive personaleorganisationer underrettet om, at forslag til løsning af de enkelte ansattes problemer ville blive forhandlet med personaleorganisationerne, så snart ønsker og muligheder var registreret. DSB har derefter yderligere gjort det, som jeg synes er helt rigtigt, at man ikke har nøjedes med den generelle orientering, men har sendt folk ud til at interviewe hver enkelt ansat for derved at få kortlagt de personlige problemer og ønsker til sammenstilling af de tilbud, som DSB skulle give. Man skal være klar over, at hele sagen er af et meget stort omfang navnlig for tog- og lokomotivpersonalet, for hvilket man først kan bringe tingene på plads i forbindelse med køreplansskiftet, og det afsluttende, omfattende arbejde drejer sig også om turlægning for ca. 3.000 mennesker.

Der er ved de gennemførte omplaceringer i videst muligt omfang taget hensyn til de personlige forhold og ønsker, og forretningsfører Børge Aanæs har da også under en forhandling med DSB den 20. april 1971 udtalt, at det var tilfredsstillende, at så mange personaleønsker kunne imødekommes.

Desværre kan man ikke imødekomme alle, og det, der giver anledning til spørgsmålet, er selvfølgelig dette, at der nødvendigvis måtte blive nogle enkelte sager tilbage, hvor man var nødt til at flytte folk mod deres ønske, men herom må jeg sige, at det kan jo heller ikke lade sig gøre, at DSB bevarer folk ansat på et sted i landet, hvor der ikke er noget arbejde til dem, samtidig med at man har brug for dem et andet sted. Jeg mener, at man har gjort, hvad man kunne. Man har fjernet langt de fleste af de personlige problemer. Det er rigtigt, at der er store ubehageligheder forbundet med en flytning for det antal, som mod deres ønske kommer til at flytte fra vest til øst, og vi søger på alle måder at afbøde disse ubehageligheder for den rest, som ikke lod sig ordne efter personlige ønsker, dels gennem regler om varsler og dels om højeste sats for flyttegodtgørelse. Men tilbage bliver, at når man har gjort, hvad man kunne i alle enkeltheder, så vil der alligevel være én gruppe tilbage, som man er nødt til at flytte, uanset at de hellere ville blive, hvor de var.

Otto Mørch: Ministerens svar bortforklarer jo ikke, at det er en kendsgerning, at man har givet DSB-personale så kort et varsel som 14 dage op til 3 uger, og derfor har jeg et tillægsspørgsmål. Vil ministeren nu foranledige en udsættelse af tvangsforflytningerne indtil 1. oktober og derigennem give det ramte personale en mere rimelig afviklingsfrist? Og lige et spørgsmål mere, som jeg gerne vil have en stærkere bekræftelse på end den, ministeren gav. Det er hovedspørgsmålet i hele rationaliseringsprocessen, det er spørgsmålet om at se personalepolitikken som et vigtigt led i hele planlægningen.

Ministeren for offentlige arbejder (Guldberg): Det er ikke rigtigt, når der bliver sagt, at det er så kort et varsel. Jeg har netop i mit svar redegjort for, at det har ligget klart for personalet fra efteråret 1969, og alle har kendt gennem lovgivningens behandling og gennem sidebaneanudvalgets betænkning, hvad det var for strækninger, der skulle nedlægges, og hvor der måtte ske fraflytning af personale. Det, der ikke har været afgjort før til sidst, det har været den sidste ende af den forhandling, som består i, at når man er blevet enig med alle dem, hvis ønsker man kan opfylde, står man tilbage med et mindre antal, hvis ønsker man ikke kan opfylde. At love nu at ville opfylde deres ønsker ville være simpelt hen med et endnu kortere varsel at pålægge nogle andre de samme pligter. Vi kan jo ikke lade personalet blive i en ansættelse, hvor der ikke er arbejde til dem, samtidig med at vi har plads et andet sted. Det er altså den rest, der er tilbage. Jeg beklager, at den er der, men det kan ikke nytte noget, at jeg lover at gøre noget særligt for dem, det ikke lykkes at få på plads, hvis det samtidig betyder, at vi skulle love at gøre noget uønsket over for andre, der har fået deres ønsker opfyldt.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Tredje behandling af forslag til lov om indfødsrets meddelelse.

(Anden behandling af lovforslaget (nr. 132) findes i tidenden sp. 6532).